

דבר העורך

קוראות וקוראים יקרים,

שנת 2013 הוכתרה על-ידי רבים כשנת הצמחונות או שנת הטבעונות. האם זוהי אופנה חולפת המושפעת בין השאר מדמותו הכריזמטית והפרובוקטיבית של גארי יורופסקי? כפי שקיימות נתפסה לפני כשבע שנים כאופנה חולפת שנישאה על גבו של אל גור, כך נראה שהשינוי בהתייחסותנו למזון מן החי הוא שינוי עמוק, שעתיד להשאיר את רישומו על החברה.

שיקולים סביבתיים ומוסריים הם מרכזיים בהשפעה על החלטות אישיות בדבר צריכת מזון מן החי. אך בעוד שמניעים סביבתיים עשויים להוביל למסקנה שיש לצמצם את הצריכה, בעיקר של בשר, הרי שטיעונים מוסריים מובילים להימנעות מוחלטת, כלומר לצמחונות או אף לטבעונות. לראיה, היחזמה 'יום שני ללא בשר' (meatless Monday), הקוראת להפחתת אכילת הבשר, משתמשת בעיקר בטיעונים סביבתיים.

ד"ר דניאל מישורי, חבר סגל באוניברסיטת תל-אביב, המתמחה בפילוסופיה ובאתיקה סביבתית, סבור שבמציאות הנוכחית של תעשיית המזון מן החי, שיקולים סביבתיים משתלבים היטב עם הטיעון המוסרי נגד ניצולם ואפלייתם של בעלי חיים, וזאת בשל העלות הסביבתית הגבוהה של מזון כזה – פליטות פחמן, זיהומי מים, קרקע ואוויר, הטיית חלק גדל והולך מגידולי הגרעינים להזנת בעלי החיים ועוד. מישורי מציע לדמיין עולם שנמצא בו פתרונות להשלכות הסביבתיות של אכילת מזון מן החי, ושתזונה זו אינה סותרת בו את עקרונות הקיימות. גם במציאות כזו ראוי כי לא יכפה האדם על בעלי החיים תפקוד או התנהגות השונים מאלה המתאימים להם בהתאם לדפוסיהם הביולוגיים (כך לדוגמה, פרות צריכות ללחך עשב ולא להיות ניזונות מגרעינים, ותנאי מחייתן ותזונתן של תרנגולות לא אמורים לדחוק אותן לקניבלים). כמובן שמציאות כזו מחייבת אתחול של תעשיית המזון, של שיטות הגידול ושל דפוסי צריכת המזון בחברה האנושית. מישורי סבור שבעוד שאקולוגים יכולים להסכים למציאות שכזאת, ארגוני זכויות בעלי חיים – המונעים מגישה ביו-צנטרית, שלפיה לכל היצורים החיים יש ערך – יתנגדו לה. הדבר דומה למתח הקיים כיום בין שתי גישות אלה ביחס לציד מבוקר של חיות בהיעדר טורפים טבעיים. בתנאי הגידול הנוכחיים, שתי הגישות קרובות בהתנגדותן לאכילת מזון מן החי, ועשויות לתרום שיקולים מוסריים משלימים כנגד מוסר אנתרופוצנטרי המייחס מעמד מוסרי לבני אדם בלבד, והמתייחס לטבע ולבעלי החיים כאל "חִפְצִים" המיועדים לשימושם של בני האדם.

מה מקומה של סוגיה זו בשיח הסביבתי? מדוע כמעט שלא נשמע בישראל קול מקצועי ביחס לקשרים בין סביבה, תזונה ובריאות? ובאיזה אופן תשפיע העברת סמכויות אכיפת חוקי צער בעלי חיים לידי המשרד להגנת הסביבה על האפרוח משירה של אגני משעול?

קריאה נעימה,

שחר בוקמן

לא יגרם אָרְם לְהַמְתַּת אֶפְרוּחַ
אֶלָּא בְּאִמְצָעוֹת מְכוּנָה יְעוּדִית
(לְהִלֵּךְ הַמְכוּנָה)

שְׁאֲשָׁרָה עַל יְרֵי הַמְמָנָה
וְשִׁמְתָקִימִים בְּהַתְנַאֲיִם הַבְּאִיִּם:
הִיא בְּעֵלְת לְהֵבִים, זִיזִים אוּ בְּלִיטוֹת
מְסֻתְבֻכּוֹת בְּמִהִירוֹת גְּבוּהָה
הַגּוֹרְמוֹת לְמוֹת מִיְדֵי שֶׁל הָאֶפְרוּחַ.

מתוך אפרוח (אגני משעול, עֶרְהָ, 2011).
מבוסס על תקנות צער בעלי חיים –
המתת אפרוחים.